

ביצוע הוראה וניסויים בבעלי חיים

נספח א': טופס בטיחות ואתיקה בעבודה עם חיות מעבדה
 נספח ב': Guide For the Care and Use Of Laboratory Animals. U.S Department
 Of Health And Human Services. Nih Publication No.86-23 Revised 1985

1. מטרה

הוראה זו קובעת עקרונות שימוש בחיות ניסוי, מדיניות וכללים נאותים, וכן מנגנוני מעקב ובקרה שוטפים על השימושים בחיות הניסוי. קביעת עקרונות אלו נעשתה מתוך נסיון למצוא את נקודת האיזון בין שתי תכליות: האחת - קידום המחקר וההוראה המדעיים לתועלת האנושות, והאחרת - מניעת כאב וסבל מיותרים מבעלי-חיים בהם מתבצעים ניסויים מדעיים.

2. הגדרות

2.1 שימוש בחיות ניסוי - כולל אחזקת בע"ח, תנאי האחזקה והטיפול בבע"ח לפני ביצוע הניסוי, תוך מהלך הניסוי ולאחריו.

2.2 חוקר/ מוסד - כל חוקר חבר סגל האוניברסיטה בין אם המחקר/הוראה מתבצעים במתקנים של האוניברסיטה או בכל מתקן של מוסד אחר המסונף לאוניברסיטה.

3. עקרונות שימוש בחיות ניסוי

- 3.1 לא ייעשה שימוש בחיות ניסוי למטרות מחקר מדעי והוראה אלא בהתאם לעקרונות, למדיניות ולכללים הקבועים במוסד בעניין זה.
- 3.2 לא יבוצע ניסוי בחיות ניסוי במוסד אלא אם התקיימו כל אלה:
- 3.2.1 הניסוי אושר ע"י ועדת האתיקה לשימוש בחיות ניסוי.
- 3.2.2 הובטח כי הסגל המבצע וכי הצידוד בו מבוצע הניסוי וכל יתר התנאים מתאימים לניסוי בהתאם למתחייב מהעקרונות, מהמדיניות ומהכללים הקבועים במוסד בדבר ניסויים בבעלי חיים.
- 3.3 לא יחזיק, לא יטפל ולא ישתמש אדם בחיות ניסוי אלא מי שהוא מורשה לכך ע"י המוסד ולפי תנאי ההרשאה.
- 3.4 לא יורשה אדם להחזיק, לטפל ולהשתמש בחיות ניסוי אלא לאחר שלמד והבין את ההוראות והכללים הקבועים במוסד בדבר אחזקת חיות ניסוי, דרך הטיפול והשימוש בהם, ולאחר שחתם כי למד והבין את ההוראות והכללים האמורים והתחייב לנהוג לפיהם - ראה נספח ב', סעיף מס' 1.
- 3.5 כל העובד עם בע"ח לצרכי מחקר או הוראה חייב לדאוג שהטיפול בחיות יהיה תמיד הטוב ביותר האפשרי, והסבל הנגרם לחיות יהיה מזערי ככל הניתן-ראה נספח ב', סעיף מס' 2.

4. אמצעי משמעת

4.1 עברין משמעת יחשב עובד המוסד אם עבר על אחת מאלה:

- 4.1.1 ערך ניסויים בבע"ח למרות שלא הורשה ע"י המוסד לעשות שימוש בחיות ניסוי.
- 4.1.2 התנהג בדרך שאינה הולמת את האתיקה לשימוש בחיות ניסוי.
- 4.1.3 גילה חוסר יכולת או חוסר אחריות (חמורה) בשימוש בחיות ניסוי.
- 4.1.4 הפר הוראות דין או הוראות העבודה הקבועות במוסד לענין השימוש בחיות ניסוי.

4.2 ועדת האתיקה תהיה מוסמכת לשלול אישור שניתן למחקר אם התברר שנעשתה עבירה כנ"ל.

4.3 דיקן הפקולטה הרלוונטית או מי שהוסמך על ידו יהיה מוסמך לפי שיקול דעתו לנקוט אמצעי משמעת נגד מי שימצא עובר על ההוראות הנ"ל, בהתאם לתקנון המשמעת האקדמי.

5. הוראות כלליות

5.1 כל ניסוי והוראה תוך שימוש בחיות מעבדה טעון אישור לפי העקרונות, המדיניות והכללים, ההוראות וההנחיות לשימוש בחיות מעבדה.

5.2 אישור של כל ניסוי או הוראה הקשורים בבע"ח יעשה ע"י ועדת האתיקה לשימוש בחיות ניסוי.

5.3 כל ניסוי וניסוי כפוף להוראות כל דין בישראל, ואין בעקרונות, במדיניות, בכללים ובהוראות המעשיות לביצוע כדי לשלול או לגרוע מהוראת כל דין. ידיעת הדין הינה נחלתו של כל משתמש, ואיש מלבדו, לרבות לא המוסד, או מי ממנהליו, מנושאי תפקידים בו ו/או מי מעובדיו, איננו נושא באחריות לאי ידיעת המשתמש הוראת כל דין.

5.4 חשיפת השימוש בחיות ניסוי במוסד לציבור הרחב או לאמצעי התקשורת ומסירת מידע אודות שימוש זה, לרבות אודות העקרונות, המדיניות, הכללים, ההנחיות וההוראות המעשיות, וכן אודות השימוש בפועל בבע"ח תיעשה אלא באישור הרשות העליונה ע"פ פרוצדורות העברת המידע בנושא בהתאם לחוקים הקיימים.

6. הוראות שימוש בחיות ניסוי (בעלי חוליות) למניעת צער וסבל

- 6.1 ההובלה, הטיפול והניסוי בבעלי חיים יתבצעו רק לפי הכללים המנוסחים בזאת וע"י אנשים שהוכשרו לכך, ושיש להם הידע הרלוונטי.
- 6.2 ניסויים בבעלי חיים יאושרו רק אם קיים יסוד סביר להאמין שניתן להפיק מהם תועלת לבריאותו של האדם, לרווחת החברה האנושית ולקידום המדע.
- 6.3 יש להשתמש במספר החיות הקטן ביותר הדרוש לשם קבלת תוצאות רלוונטיות. יש לשאוף, במידת האפשר, להשתמש בבע"ח מהדרגה הנמוכה ביותר בסולם הפילוגנטי. שיטות חילופיות לחיות ניסוי חייבות להשקל בכל מקרה.
- 6.4 יש למנוע או להקטין ככל האפשר גרימת כאב או אי נוחות לבעלי חיים.
- 6.5 ניסויים בהם יש משום גרימת כאב או סבל לבעלי החיים יש לבצע במידת האפשר תחת הרדמה או בהרגעה בשיטות מקובלות.
- 6.6 חיות הסובלות מכאב כרוני, יש להמית בהקדם האפשרי (לפי הוראות ההמתה, סעיף 7 להלן).

7. המתה

- 7.1 המתת בע"ח צריכה להעשות ע"י עובד מיומן בצורה הפחות כואבת והמהירה ביותר האפשרית ובהתאם לאחת השיטות המקובלות. בבחירת שיטת ההמתה המתאימה צריכים להלקח בחשבון הקריטריונים הבאים:

- * היכולת להמית ללא כאב
- * הזמן הנדרש להשגת אובדן ההכרה
- * הזמן הנדרש להשגת מוות
- * מהימנות השיטה
- * בטיחות העובדים
- * היכולת להמעיט ככל האפשר ביצירת מצוקה פסיכולוגית
- * התאמה עם צרכי הניסוי והאמצעים העומדים לרשות החוקר

8. אישורים בנושא צער בעלי חיים

מדענים הנוקטים לאישורים מטעם ועדת האתיקה לשימוש בחיות ניסוי (בד"כ עבור בקשת מענקי מחקר ולפרסום של מאמרים), יקבלו טפסים מיוחדים במחלקה לחוזי מחקר, ויפעלו על פי ההנחיות המופיעות בהם (ראה נספח א'). ככלל, יאושרו פרויקטים המתבצעים ע"י מדענים המורשים לעבודה בבעלי חיים, וזאת רק לאחר סקירה ע"י ועדת האתיקה של הפרויקט המתוכנן ומציאתו מתאים לכללים.

9. תפקידים וסמכויות**9.1 רשות עליונה**

9.1.1 סגן הנשיא ודיקן למו"פ יהא הרשות העליונה לעניין קיום כללי האתיקה בשימוש בחיות ניסוי במוסד, והעקרונות, המדיניות והכללים לענין זה מותנים באישורו.

9.1.2 סגן הנשיא ודיקן למו"פ, או מי שהוסמך על ידו, יהיה מוסמך להפעיל את שיקול דעתו בכל הנוגע לכללי האתיקה המחייבת בשימוש בחיות ניסוי, ולהורות על ביצוע פיקוח, מעקב ובקרה עליונים, לשנות את ההוראות הקבועות במוסד בענין זה ולתקן, לגרוע מהן או להוסיף עליהן, וכן לנקוט אמצעים משמעתיים המתחייבים לפי שיקול דעתו, לצורך אכיפת האתיקה בשימוש בחיות ניסוי, ובהתאם לתקנון המשמעת האקדמי.

9.2 ועדת אתיקה לשימוש בחיות ניסוי

9.2.1 סגן הנשיא ודיקן למו"פ ימנה ועדת אתיקה לניסויים והוראה המשתמשים בחיות ניסוי אשר תעסוק בקביעת העקרונות, המדיניות והכללים שיש להנהיג במוסד בשימוש בחיות ניסוי.

הרכב הועדה יהא כדלקמן:

9.2.1.1 3 מדענים חברי סגל האוניברסיטה העוסקים במחקרים מדעיים בהם נעשה שימוש בחיות ניסוי.

9.2.1.2 רופא וטרינר בעל נסיון בניהול ואחזקת חיות ניסוי והשימוש בהן למחקרים מדעיים ורפואיים.

9.2.1.3 נציג ציבור שאינו מעורב במחקר בבע"ח.

9.2.1.4 יושב ראש הועדה יהיה אחד המדענים כאמור בסעיף 9.2.1.1. ליו"ר ישנה הסמכות להתיר ניסוי גם ללא הסכמת הועדה במידה וישנה סכנה מיידית לבריאות הציבור או לבריאות בעלי החיים אם לא יערך הניסוי.

9.2.2 הועדה תתכנס לעיתים מזומנות, ובכל מקרה בו ידרוש זאת אחד מחבריה. המנין החוקי לקיום ישיבה יהיה לפחות יושב הראש או מי שהוסמך על ידו ועוד 2 חברים.

9.2.3 תפקידי הועדה

- 9.2.3.1** לגבש את העקרונות, המדיניות והכללים הנאותים לשימוש בחיות ניסוי במוסד.
- 9.2.3.2** לגבש ולהציע את ההוראות וההנחיות המעשיות לביצוע העקרונות, המדיניות והכללים הנאותים בשימוש בחיות ניסוי במוסד.
- 9.2.3.3** לקבל מידע ונתונים שוטפים מהמשתמשים בחיות ניסוי במוסד וממנהל בית החיות, לדון במידע ובנתונים ולגבש לקחים.
- 9.2.3.4** לגבש ולהציע שינויים, תיקונים, הוספות או גריעות בכל הנוגע לעקרונות, למדיניות, לכללים ולהנחיות הביצוע המעשי בשימוש בחיות ניסוי.
- 9.2.3.5** להביא את המידע המעודכן בנושא השימוש בחיות לידיעת המשתמשים.
- 9.2.3.6** לדון בבקשות לביצוע ניסויים או הוראה שיש בהם שימוש בחיות ניסוי ולאשר/ לא לאשר, לפי המקרה. הזמנה של חיות ניסוי ואחזקתן מותנית באישור נושא המחקר/הוראה ע"י הועדה.
- 9.2.3.7** בביצוע תפקידיה תהא הועדה מוסמכת לחייב כל משתמש בחיות ניסוי לספק לה מידע, ובכלל זה לחייב כל משתמש להופיע בפניה בענין זה.

9.2.4 הועדה תדווח (אחת לשישה חודשים) למועצה לניסויים בבעלי-חיים על הניסויים שהתירה.

10. אחריות

10.1 סגן הנשיא ודיקן למו"פ הוא הרשות העליונה לקיום וביצוע ההוראה.

10.2 אחריות ביצועית

האחריות הישירה על השימוש בבע"ח בכל נושא מחקר או הוראה מוטלת על החוקר

הראשי:

10.2.1 עליו להבטיח שהחוקרים, התלמידים והטכנאים הכפופים לו והעובדים עם החיות הינם בעלי הכשרה מתאימה.

10.2.2 עליו מוטלת חובת הדיווח לוועדת האתיקה והחובה לשמור על הנהלים.

10.2.3 מחובתו של החוקר האחראי לפנות לוועדת האתיקה לשם אישור של כל מחקר או נושא הוראה שנעשה בהם שימוש בחיות ניסוי.

בבקשה לאישור של ניסוי או הוראה ע"י ועדת האתיקה יביא החוקר ראיות לכך, ששיטות המחקר/ההוראה אותן הוא מבקש ליישם מקובלות בקהיליה המדעית.

11. תחולה: הוראה זו תקפה מיום פירסומה.

נספח א': מס' הוט"ה 14-004

התחייבות לפעול לפי תקנות ועדת
האתיקה לניסויים בבעלי חיים

.....: חוקר ראשי

.....: מחלקה

.....: פקולטה

.....: שם

תפקיד: טכנאי, סטודנט, עוזר מחקר, בתר־דוקטורנט, מדען אורח

.....: אחר

הנני מאשר בזה כי קראתי והבנתי את ההוראות והכללים הקבועים באוניברסיטת
בנגוריון בדבר ניסויים בבעלי חיים, ואני מתחייב לפעול לפיהם.

.....: חתימה

.....: תאריך

אפריל 1996

אייר תשנ"ו

14-004

נספח ב': תוספת למסמך " ביצוע הוראה וניסויים בבע"ח "

1. דרישות ליכולות ולכשירות החוקר/ מטפל בבע"ח ראה ב { 1 } בפרק ובסעיף "Institutional Policies "

הדרישות הן בהתייחס ל:

- צוות החוקרים, הטכנאים, והעוזרים למינהם.
- צוות שמבצע את הטיפול בבע"ח
- צוות שמבצע ניסויים שבהם משתמשים בחומרים מסוכנים ועוד.

2. חלק חשוב בהתייחסות לבע"ח המועדים לניסויים מדעיים הינו אחזקתם בתנאים מתאימים.

כל הנושאים האלה מתוארים ב-סעיפים: " Laboratory Animal Husbandry "

" Veterinary Care " And " Phisical Plant "

בסעיפים מוגדרים דרישות ל:

- " דיור " של בע"ח (כולל סטנדרטים פיזיים ליחידות דיור)
- סביבת הדיור - (טמפרטורה, איורור, רמת רעש וכו')
- מזון, מים, נקיון ועוד.

" {1.} Guide for the Care and Use Of Laboratory Animals "
U.S. Department of Health and Human Services . Public Health Service
National Institutes of Health NIH Publication No. 86-23 Revised 1985

14004

אוניברסיטת
בן-גוריון
בנגב
BEN-GURION
UNIVERSITY
OF THE NEGEV

Animal Ethics Committee

ANIMAL STUDY PROPOSAL (temporary form)

1. Principal Investigator: _____

Dept.: _____ Faculty: _____ Phone: _____

Location of Laboratory: _____

2. Project Title: _____

3. Animal requirements: Species: _____ Number/Year: _____

Animal housing location: _____

4. Study objectives and rationale: _____

5. Animal procedures:

Surgery (anesthetic, procedure, post-op care, etc.): _____

Treatments (injections, bleedings, stimulation and recording, etc.) _____

Experimental endpoints; method of euthenasia or disposition of animals at end of experiment: _____

Please submit this form with a copy of the grant application.

Name: _____
Signature: _____
Date: _____

I hereby confirm that I am aware of the working regulations issued by the Animal Welfare Committee and will adhere to these guidelines.

6. Three citations in the international, refereed scientific literature of the last 5 years based on use of precisely the same experimental procedures (to be filled in if 2 or 3 above was checked):

3. pain or distress is unavoidable. Scientific justification:

2. since some pain may be involved, the following procedures will be used to minimize it:

Pain/distress (check one):
1. no pain involved.
